

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 36. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm1302/facsimile.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

hvad der længe kaldtes svensk Grund. Landet var imidlertid, især under Karl den tolvtes bestandige Krig, blevet forarmet, Adelen havde under svage Fyrster tiltaget sig den egentlige Regering og var delt i to Partier, hvoraf det ene holdt med Rusland og det andet med Frankrig, og stod da begge i udenlandsk Tjeneste og til Dels i fremmed Sold. I Midten af Aarhundredet besteg Adolph Frederik af det oldenborgske Hus, forhen Biskop i Lybek, den svenske Trone, men bar kun Kronen til Stads, hvorover han en Gang blev saa utaalmodig, at han nedlagde den, men lod sig dog overtale til at tage den igjen og døde med den 1771. Hans Søn Gustav den tredje tog sig derimod paa den første Rigsdag 1772 med Staalhandsker den Frihed at give Sverig en ny Forfatning og herskede temmelig uindskrænket til Rigsdagen 86, hvor han slet intet kunde udrette; og uagtet det kun var et daarligt Varsel for en Krig, han vilde begynde paa sin egen Haand, saa' Gustav dog vist deri én Grund mere til at bryde med Rusland, dels fordi han ansaa Modstanden [for] vakt fra denne Side, og dels fordi han mente, naar Krigshæren først var paa Benene, at kunne gjøre, hvad han vilde.

Gustav var nemlig ikke blot en Søstersøn, men en stor Beundrer af Fredrik den eneste, ligesom denne en Beundrer af Voltaire, selv Skjønaand og Skribent og, med mange smukke Talemaader om Frihed, Oplysning og Menneskerettigheder o. s. v., baade saa forfængelig, selvklog og selvraadig som nogen af de samtidige Fyrster, medens paa den anden Side den grænselese Forvirring i alt, Folkets Armød og Adelsens haarde Tryk maatte synes ham at undskylde ethvert Middel til at fremkalde bedre og lysere Dage. Midt i 88 lod han nu Kejserinden sige, at vilde hun beholde Fred med ham, maatte hun tilbagegive, hvad hun af Finland havde inde, betale ham Krigsudrustningen og give Tyrkerne Krim eller, om de paastod det, alt til-

bage. Det var Krigserklæring nok, og kunde Gustav strax rykket mod Kronstad og Petersborg, kunde det blevet farligt nok, men nu gjorde Armeen i Finland Opstand, mens en dansk Armé brød ind fra Norge; og skjönt begge Dele løb taalelig af, blev Gustav dog forsinket, til det var for sent, saa han maatte være glad ved ej at tabe mere ved Freden, end Krigen havde kostet.

Det var nemlig først i Foraaret 1790, Gustav med samlet Styrke til Lands og Vands provede paa at gjæste Kejserinden i sin Hovedstad og haabede at kunne odelægge den russiske Flaade ved Reval og Kronstad, før den blev forenet; men skjönt han virkelig satte Petersborg i Skrek, mislykkedes Forsøget dog saa ganske, at han i Begyndelsen af Juli Maaned laa med hele sin Flaade indsluttet af den langt overlegne russiske i Viborg Sund, uden Levnedsmidler og, som det syntes, uden Redning forloren. Med en rask Østenvind lykkedes det ham imidlertid at bryde ud, og skjönt det naturligvis kostede baade Folk og Skibe, ansaa de svenske det dog efter Omstændighederne med rette for en Sejer; og at de ikke havde tabt Modet, maatte Russerne bekjende, da de tre Dage efter opsøgte Gustav i Svenskesund ved Fredrikshamn, hvor han laa med Skjærgaardsflaaden, som den russiske Admiral, Prins Nassau, ansaa for en god Prise. I den Sted blev den russiske Skjærflaade næsten rent ødelagt, og det er mærkeligt, at Æventyreren Prins Nassau, som havde gjort Krig til sit Haandværk og sin Hjertensglæde fra Barns Ben, fik i dette Slag med Svenskerne sin Fornejelse, saa man finder ham ej mere under Vaaben, skjönt han endnu var i sin bedste Alder og levede at se Napoleon paa Tronen.

Denne lykkelige Vending midt i Ulykken trode imidlertid Gustav ej bedre at kunne benytte sig af, end til at faa en taalelig Fred, maaské til Dels fordi han alt da har haft det forløjne Indfald, som siden forstyrrede ham: at

